

Fehér Victoria-virág
(A szerző felvételei)

Virágzó Victoriák a Margit- szigeten

A Margitsziget növényállománya oly különleges és ritkaságokban olyannyira bővelkedik, hogy már egy kisebb botanikus kert gyűjteményével is felér. Az egyik ilyen ritkaság a sziget — meleg vizű forrás táplálta — halastavának egzotikus növénye, a *Victoria*. Ez az Európában *szabadban egyedül a Margitszigeten virágzó* hatalmas növény hét év óta csaknem minden nyáron — az idén is — bámulatba ejti csodálóiát a víz színén elterülő 100—130 cm átmérőjű kerek, tálcára emlékeztetően peremes szélű leveleivel és 20—22 cm átmérőjű fehér virágaival.

A *Victoria* trópusi vizinövény, a *tündérrózsafélék* közül a legnagyobb. Két fajtát ismerjük *Victoria amazonica* és *Victoria cruziana* néven.

A *Victoria amazonica*t — magyar nevén: *amazoni tündérrózsát* — *Haenke*, a kiváló botanikus írta le először 1801-ben *Victoria* angol királynő tiszteletére *Victoria regia* néven. Ennek az *Amazonas* csendes vizű sekélyebb parti részein, kiöntéseiben, mellékágaiban élő növénynek a felszínén úszó levelei elérhetik a két méter átmérőt, és 40—70 kg-os megterhelést is elbírnak. A levél fonákját és nyelét meg a virág szárát egészen a csészéig *tövisek* borítják. Minthogy a fiatal, még besodrott állapotú levélen a tövisek fonák van felül, az olyan mint valami vízben úszó sündisznó. Az illatos 25—40 cm átmérőjű virág éjszaka nyílik ki, és akkor *fehér*. Nappal fokozatosan becsukódik, de naplemente után másodszer is kinyílik. Ilyen-

kor színe már rózsaszínbe hajlik, reggelre pedig sötét rózsaszín. Ekkor megint becsukódik, de nem nyílik ki többé: a víz alá merül, és ott termést érlel.

A másik Victoria-fajt, a dél-amerikai Parana folyó mentén, Paraguayban és Észak-Argentínában gyakori Victoria cruzianát (régébbi neve: *Victoria tricke-ri*) egy D'Orbigny nevű botanikus fedezte föl 1840-ben. Ez a faj kevésbé igényli a meleget, és kisebbek a méretei.

A Victoria csak 30—35 C-fokos vízben fejlődik jól, és csak akkor, ha a levegő hőmérséklete sem csökken 20 C-fok alá. Ilyen körülmények földünk északabbra levő részein nincsenek a szabadban, csak a botanikus kertek különleges üvegházaiban foglalkoznak a Victoria nevelésével 1846 óta. Hazánkban először 1900-ban virágzott a Victoria az Egyetemi Botanikus Kert Victoria-házában. Korábban próbálkoztak ugyan szabadban való fölnevelésével Egerben, egy termásvíz medencében, de ott e növény nem hozott virágot.

A „HELYBEN VETÉS”

A margitszigeti meleg vízű forrás 36 C-fokos vize a 60 cm mély és 80 négyzetméter felületű tóban szétterülve 28 C-fokra lehül, de tapasztalataink szerint ez még megfelel a Victoriák számára. Annál is inkább, mert a víz felett 4—5 cm-re a levegő hőmérséklete legalább 25 C-fok akkor is, ha a napi hőmérsékleti maximum csupán 18 C-fokot ér el. A tó növényei 30 cm vastagságú talajréteget tartalmazó, kövekből épített fészkekben élnek. A talajt kétvétenként cseréljük földkeverékkel.

Hét évvel ezelőtt, 1962-ben kezdtünk foglalkozni a Victoria nevelésével. Az Egyetemi Botanikus Kertből kapott előre nevelt, két-három leveles fiatal növényeket ültettünk ki májusban és júniusban. Próbálkoztunk Victoria amazonicának, Victoria cruzianának és két alkalommal egy velük rokon trópusi vízinövénynek, a Victoriához hasonló, csak azoknál tükésebb *Euryale ferox*nak a telepítésével. A várakozásnak megfelelően ez utóbbi kettő fejlődött jobban. A Victoria amazonica az időjárási szélsőségek miatt egyik-másik évben nem virágzott, vagy teljesen elpusztult. Az érzékeny növények az átültetést rendszerint megsínylették, növekedésük lassan indult meg, és kedvező idő esetén is csak a nyár vége felé kezdtek virágozni.

E munkánkban fordulópontot jelentett az, amikor 1965-ben magot érlelt három

közepesen fejlett V. amazonica magot. A következő évben ezeket a magokat elvetettük el — így mondjuk.

— a tóban, és belőlük jól fejlődtek. A tóban virágzó növények lettek: a korábbiaknál egy hónappal előbb, már július közepén virágoztak. Ezután minden évben helyben vetettük a magvakat a tó közepén levő mintegy 12 négyzetméter felületű fészkekbe, ha a virágzó példányok termést érleltek. Amikor nem hoztak magot, a Fővárosi Állat- és Növénykert segítségével külföldi botanikus kertekből szereztünk be magvakat, és azokat januárban és februárban vetettük állandó helyükre. Tapasztalataink szerint ez az eljárás kedvezőbbnek bizonyult, mert így nem következett be az átültetés miatti visszaesés.

BEVÁLTAK A HIBRIDEK

Újabb fordulópontot hozott az 1967-es esztendő: ekkor V. Amazonica és V. cruziana keresztezéséből származó magvakat kaptunk. Februárban vetettük el őket, és belőlük öt rendkívül erős és minden eddiginél gazdagabban s hosszú időn át folyamatosan virágzó tő fejlődött.

Az öt tő július 17-étől — ekkor jelent meg az első virág — október végéig összesen hetvenhárom virágot hozott. A 18—22 cm átmérőt is elérő virágok éjszaka nyíltak ki, és csaknem egész nap virítottak.

A folyamatos virágzást az 1967-es esztendő kedvező nyarának köszönhetjük. Mert magának a medencének a fekvése valószínűleg előnytelen a Victoriák számára. A viztükört ugyanis az egyik oldalról épület, a másik két oldalról idős fák lombja árnyékolja, és a tófelület csak délnyugat felől van nyitva teljesen.

A sok virág nagy mennyiségű magot érlelt, és azokat rögtön „helyben” elvetettük. Belőlük 1968 tavaszán számos magonc* kelt ki. Sajnos, nagy részük elpusztult egy kénszerű medencetisztítás során, és a megmaradt három tő fejlődése is elakadt. A három tő október 8-áig, az utolsó virágzásig összesen tizennyolc virágot fejlesztett, de közülük a legnagyobb is csak 16 cm átmérőjű volt.

E virágok a magot már nem tudták beérlelni, ezért az idén új magokat — *Victoria cruzianát* — vetettünk. Négy tő telt ki, de a változékony időjárás miatt viszonylag későn, csak augusztus 20-án kezdtek virágozni. Ha a nyár egy kissé hosszabban kitart, még októberben is láthatunk Victoria- virágot a Szigeten.

Bercsek Péter
(Margitsziget)

244

Victoriák a vizen

[Handwritten signature]